

Opas ikäihmisten hyvään hoitoon ja palveluun

Päivi Vuotilainen, Marja Vaarama, Kaisa Backman, Leena Paasivaara, Ulla Eloniemi-Sulkava, Harriet Finne-Soveri (toim.): Ikäihmisten hyvä hoito ja palvelu, Opas laatuun, Oppaita 49, Helsinki 2002, ISBN 951-33-1299-2.

Hoidon ja palvelun hyvä laatu koostuu ammattitaidosta ja ikäihmisen kohtaamisesta. Hyvä hoito ja palvelu ovat keinoja elämänlaadun tukemisessa. Mitä riippuvaisempi ihminen on ulkopuolisesta avusta ja mitä enemmän hän jää omaan asuntoon ja sänkyyn, sitä enemmän elämän laatu riippuu hyvästä hoidosta. Näiden lähtökohtien pohjalta maamme parhaat asiantuntijat ovat kirjoittaneet opaskirjan kaikille ikäihmisten kanssa työtä tekeville.

Opas ilmestyi Stakesin julkaiseman ja sosiaali- ja terveysministeriön toimeksiannosta. Toimituskunta antoi ensimmäisen oppaan peruspalveluministeri Osmo Soininvaaralle perjantaina 22. maaliskuuta Helsingissä.

Myös pitkään hoitotyötä tehneet saavat oppaasta käytännön tukea jokapäiväiseen työhön. Se on ensimmäinen kattava opas käytännön työntekijöille, mutta soveltuu myös oppikirjaksi. Opas soveltuu myös hyvin kuntien työntekijöiden täydennyskoulutukseen. Suomessa ikäihmisten hoidon parissa tekee työtä noin 50 000 ihmistä, heistä 35 000 hoitaa pitkäaikaissairaita laitoksissa. Opas on jatkoa viime vuonna kunnille annetuille laatusuosituksille, joilla kunnille annettiin työkalut ikäihmisten hoidon ja palvelun parantamiseksi.

Oppaassa käsitellään ikäihmisten käytännön hoitoa ja palvelua arkiympäristöissä. Haasteina ovat henkilöstön osaamisen edistäminen, ikäihmisten kunnioittava kohtaaminen, kotona asumisen tukeminen sekä demen-toituneiden ikäihmisten hoito. Ikääntyvän asiakkaan kulttuurin ja kielen

huomioon ottaminen unohtuu liian usein. Monta kertaa kyseessä ovat pienet asiat, kuten miehen ja naisen yksityisyyden kunnioittaminen. Esimerkkinä voi mainita romanivanhusten kulttuurin ja saamenkielisen asiakkaan äidinkielen huomioon ottamisen. Haasteet voidaan ratkaista yhteistyössä omaisten tai vapaaehtoistyöntekijöiden kanssa. Tärkeää on, että näissä kysymyksissä kunnioitetaan asiakkaan lähtökohtia.

Asiakkaan arvostus on hyvän hoidon lähtökohta

Monesti ikääntyneen oma mielipide ja toiveet ohitetaan. Asiosta päätetään hänen ylitseen ja ohitseen. Näille työntekijöille ja omaisille vanhuus merkitsee avuttomuutta. Nykyisin meillä on tietoa, jonka pohjalta ikääntyneitä ihmisiä voidaan auttaa samoilla työmuodoilla kuin nuorempiakin. Ikääntyneen omat voimavarat ovat vanhustyön tärkein energian lähde. Vanhustyössä ikääntyneen ihmisen henkisten toimintojen tukeminen on yhtä tärkeää kuin fyysistenkin.

Kotihoito kotona asumisen perustana

Valtaosa ikäihmisistä haluaa asua ko-

tonaan niin pitkään kuin se on mahdollista, sillä kotona voi elää omaan tahtiin tutussa ympäristössä. Kotihoito mahdollistaa paljon apua ja hoitoa tarvitsevien asiakkaiden asumisen kotona. Kotihoitoon kuuluvat kotipalvelu, kotona tapahtuva sairaanhoito ja terveydenhuollon ehkäisevä työ sekä tukipalvelut. Kotipalvelun työntekijän työ perustuu kuntouttavaan työotteeseen, jossa otetaan huomioon ikääntyvän ihmisen voimavarat. Ikääntyvää ihmistä tuetaan päivittäisissä askareissa ja yhdessä tekemisessä. Työntekijä tukee vanhuksen itsestä suoriutumista, mutta ei tee asioita hänen puolestaan.

Ikäihmisen kotihoidon ympäristön suunnittelussa on otettava huomioon esteetön ja turvallinen liikkuminen kaikkina vuodenaikoina. Myös kodin tulee olla esteetön ja turvallinen sekä valaistuksen riittävää. Pesutilat varustetaan niin, että asukas pystyy itse toimimaan ja häntä voidaan avustaa turvallisesti.

Vaativat tilanteet

Hoitohenkilökunnan ja omaisten empaattisuus, eettisyys sekä vuorovaikutustaidot korostuvat tilanteissa, joissa ikäihmisen henkiset ja fyysiset voimat ovat vähissä. Ikääntyneen ihmisen oman näkemyksen huomioon ottaminen ja hänen etunsa määrittely vaatii myös kypsyä ja osaamista. Tutkimukset osoittavat, ettei ikääntyneiden mielialaongelmia aina tunnisteta. Dementoituneiden ihmisten hoito vaatii työntekijöiltä monipuolista osaamista niin koti- kuin laitoshoidossakin. Ikääntyneiden päihteyden käyttö on vaiettu asia. Myös arvokkaan kuoleman tukeminen on osa hyvää hoitoa.

Opas ilmestyy ruotsiksi myöhemmin. Opas ei tule verkkosivuille. Tilaukset: Stakes, puh. (09) 3967 2190.